

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО
ФАКУЛЬТЕТ ПРАВА, ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА
АДМІНІСТРУВАННЯ
КАФЕДРА ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ І ПРИВАТНО-ПРАВОВИХ
ДИСЦИПЛІН**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**«ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА ПРАЦІВНИКІВ У СИСТЕМІ
МЕНЕДЖМЕНТУ ЦЕНТРІВ БЕЗОПЛАТНОЇ ПРАВОВОЇ
ДОПОМОГИ»**

Студента 2 курсу ММЮД групи

Освітньої програми Менеджмент в юридичній діяльності

Спеціальності 073 Менеджмент

Галузі знань 07 Управління та адміністрування

Ступеня вищої освіти магістр

Шелевер Іван Іванович

Науковий керівник: к.е.н., доц. Самборська О.Ю.

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Голова комісії _____

(підпис) (ініціали та прізвище)

Члени комісії _____

(підпис) (ініціали та прізвище)

_____ (підпис) (ініціали та прізвище)

_____ (підпис) (ініціали та прізвище)

Вінниця 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. Стандарти якості надання безоплатної вторинної правової допомоги	8
1.1. Європейський досвід регулювання професійної етики працівників центрів безоплатної правової допомоги.....	8
1.2 Професійна етика адвоката : національні стандарти та система БВПД....	14
РОЗДІЛ 2. НЕДОТРИМАННЯ СТАНДАРТІВ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПРАВНИЧОЇ ДОПОМОГИ ЯК ПІДСТАВА ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ АДВОКАТІВ.....	22
2.1 Порухення правил адвокатської етики.....	22
2.2.Організаційні аспекти оскарження неякісно наданої послуги про правову допомогу.....	29
2.2. Покращення якості надання правової допомоги населенню.....	48
ВИСНОВКИ.....	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	70

АНОТАЦІЯ

Шелевер Іван Іванович

Тема: «Професійна етика працівників у системі менеджменту центрів безоплатної правової допомоги», спеціальність 073 Менеджмент.

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла

Коцюбинського, м. Вінниця, 2023 р.

Мета кваліфікаційної роботи полягає в тому, щоб визначити практичні аспекти формування професійної етики працівників у системі менеджменту центрів безоплатної правової допомоги, визначити їх вплив на надання якісної правової допомоги населенню, надати пропозиції щодо удосконалення механізму відбору працівників.

Основною задачею сьогодення стало утворення системи державних органів, які би викликали довіру громадян. Саме з цією метою Урядом створено систему державних органів, які повинні забезпечувати спокійне життя для населення України. За даними офіційного сайту Міністерства юстиції України, натеper функціонують: 23 регіональні центри з надання БВПД; 84 місцевих центрів із надання БВПД; 428 бюро правової допомоги; 5 правових клубів “Pravokator”; 6 760 адвокатів, залучених до надання БВПД; приблизно 1 500 штатних юристів системи БПД.

Професійна етика працівника в системі менеджменту центрів надання безоплатної правової допомоги населенню, його професіоналізм і поведінка є своєрідним індикатором того, наскільки правова та етична культура суспільства впливає на людей та їх повсякденне життя. Тому в період євроінтеграції посилюються вимоги до представників держави, яким недостатньо бути тільки професіоналами, вони повинні бути еталоном для інших членів суспільства.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: право на правову допомогу, етика працівника, система менеджменту, центри безоплатної правової допомоги, європейська модель правосуддя, правосвідомість.

ANNOTATION

Ivan Ivanovych Shelever

Topic: "Professional ethics of employees in the management system of free legal aid centers", specialty 073 Management. Vinnytsia State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsyubynskyi, Vinnytsia, 2023

The purpose of the qualification work is to determine the practical aspects of the formation of the professional ethics of employees in the management system of free legal aid centers, to determine their impact on the provision of quality legal aid to the population, to provide suggestions for improving the mechanism of employee selection. The main task of today has become the formation of a system of state bodies that would inspire the trust of citizens. It is for this purpose that the Government created a system of state bodies that should ensure a peaceful life for the population of Ukraine. According to the official website of the Ministry of Justice of Ukraine, there are currently: 23 regional centers for providing BVPD; 84 local centers for providing BVPD; 428 legal aid offices; 5 legal clubs "Pravokator"; 6,760 lawyers involved in providing BVPD; approximately 1,500 full-time lawyers of the BPD system. The professional ethics of an employee in the management system of centers providing free legal assistance to the population, his professionalism and behavior are a kind of indicator of the extent to which the legal and ethical culture of society affects people and their everyday life. Therefore, in the period of European integration, the requirements for state representatives are increasing, it is not enough to be only professionals, they must be a standard for other members of society.

KEY WORDS: right to legal aid, employee ethics, management system, free legal aid centers, European model of justice, legal awareness.

ВСТУП

Право на правову допомогу віднесено до конституційних прав, які за статусом є загальним правом кожного. Так, ст. 59 Конституції передбачає: «Кожен має право на правову допомогу, яка у випадках, передбачених законом, є безоплатною, і кожен вільний обрати особу для захисту своїх інтересів. Для забезпечення права на захист від обвинувачення та надання правової допомоги при вирішенні справ у судах та інших державних органах в Україні діє адвокатура» [8]. Тому основною задачею сьогодення стало утворення системи державних органів, які би викликали довіру громадян, розуміння, що радянська модель здійснення державної влади вже давно позаду, а становлення європейської моделі справедливого правосуддя має місце бути в умовах сучасних реалій. Захист прав людини, підвищення правосвідомості та правопросвітництво постало важливим питанням для спроможності соціально вразливих груп населення відстояти свої права та законні інтереси. Саме з цією метою Урядом створено систему державних органів, які повинні в імперативному порядку забезпечувати спокійне життя для населення України. За даними офіційного сайту Міністерства юстиції України, натеper функціонують: 23 регіональні центри з надання БВПД; 84 місцевих центрів із надання БВПД; 428 бюро правової допомоги; 5 правових клубів “Pravokator”; 6 760 адвокатів, залучених до надання БВПД; приблизно 1 500 штатних юристів системи БПД.

Професійна етика працівника в системі менеджменту центрів надання безоплатної правової допомоги населенню, його професіоналізм і поведінка є своєрідним індикатором того, наскільки правова та етична культура суспільства впливає на людей та їх повсякденне життя. Тому в період євроінтеграції посилюються вимоги до представників держави, яким недостатньо бути тільки професіоналами, вони повинні бути еталоном для інших членів суспільства.

Мета та завдання дослідження. Головна мета дослідження полягає у тому щоб на основі аналізу чинного законодавства та практики його реалізації визначити практичні аспекти формування професійної етики працівників у системі менеджменту центрів безоплатної правової допомоги визначити їх вплив на надання якісної правової допомоги населенню надати відповідні пропозиції та рекомендації щодо удосконалення механізму відбору відповідних працівників. Для досягнення поставленої мети в дослідженні необхідно вирішити такі основні **завдання:**

- дослідити теоретичні засади організації надання безоплатної правової допомоги населенню
- проаналізувати правові та організаційні аспекти діяльності системи безоплатної правової допомоги
- дослідити стандарти якості надання безоплатної вторинної правової допомоги як елемент права на справедливий суд
- проаналізувати європейський досвід регулювання професійної етики працівників центрів безоплатної правової допомоги
- зробити порівняльний аналіз професійної етики адвоката в контексті національних стандартів та стандартів надання безоплатної допомоги
- дослідити особливості відповідальності працівника за порушення стандартів якості надання професійної правничої допомоги
- визначити види відповідальності за порушення правил адвокатської етики
- сформулювати рекомендації стосовно покращення якості надання правової допомоги населенню крізь призму підвищення вимог до професійної етики працівників центрів БВПД.

Об'єктом дослідження виступають суспільні відносини, в яких формується надається безоплатна правова допомога населенню.

Предметом дослідження є професійна етика працівників у системі менеджменту центрів безоплатної правової допомоги.

Інформаційною базою для проведення дослідження стали наукові

джерела, матеріали наукових конференцій і семінарів запитань правової допомоги, документи центрів безоплатної правової допомоги.

Апробація результатів дослідження. Тематика дослідження обговорювалася на засіданні кафедри фундаментальних і приватно правових дисциплін Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Було апробовано матеріали дослідження на засідання круглого столу «Менеджмент в умовах війни», який відбувся 30.11.2022 року у м.Вінниця, було опубліковано тези «Правові та організаційні аспекти діяльності системи безоплатної правової допомоги в умовах воєнного стану». Також дослідник взяв участь у Науково практичній конференції «Проблеми інформаційно-правового забезпечення децентралізації державної влади та цифрової трансформації в Україні» 15.06.2023 року, було опубліковано роботу «Стандарти надання первинної правової допомоги населенню в територіальних громадах».

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів (з підрозділами), висновків, та списку використаної літератури. Загальний обсяг роботи – 70 сторінок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бакаянова Н. М. Міжнародні стандарти адвокатури: поняття, система і класифікація. Науковий вісник публічного та приватного права. 2016. № 2. Ч. 1. С. 226-229.
2. Стандарти організації та професійної адвокатської діяльності. 49 с. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/18763/1/54-69.pdf>
3. Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства від 01.10.1988. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_343
4. Хартія основних принципів європейської адвокатської професії. URL: http://qala.org.ua/wp-content/uploads/2017/03/Hartiya_brenduvannya.pdf
5. Рекомендація № R (2000) 21 Комітету Міністрів державам-членам про свободу професійної діяльності адвокатів від 25.10.2000 р. URL: http://sc.gov.ua/ua/rekomendaciji_komitetu_ministriv_radi_jevropi.html
6. Основні положення про роль адвокатів від 01.08.1990 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_835#Text
7. Основні принципи, що стосуються ролі юристів від 27.08.1990 р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU90316>
8. Конституція України від 28.06.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
9. Про безоплатну правову допомогу : Закон України від 2 червня 2011 р. № 3460–VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17>.
10. Стандарти якості надання безоплатної вторинної правової допомоги в цивільному, адміністративному процесі та представництва у кримінальному процесі, затверджені наказом Міністерства юстиції України від 21 грудня 2017 р. № 4125/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1554-17>.

11. Стандарти якості надання безоплатної вторинної правової допомоги у кримінальному процесі, затверджені наказом Міністерства юстиції України від 25 лютого 2014 р. № 386/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0337-14>.
12. Рішення ЄСПЛ у справі «Яременко проти України» від 12 червня 2008 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974-405>.
13. Рішення ЄСПЛ у справі «Сантамброджо проти Італії» (“Santambrogio v. Italy”) від 21 вересня 2004 р., п. п. 54, 55
14. Блащук Т. Поняття якості у праві України. Підприємництво, господарство і право. 2011. № 3 (183). С. 11–13.
15. Фляжнікова Я.В. Принцип верховенства права у діяльності адвоката. Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє: матер. X Міжнар. наук.-практ. конф.: (м. Одеса, 6 лист. 2020 р.) / редкол.: Н. М. Бакаянова (голова) та ін. Одеса, 2020. С. 465–467
16. Роз’яснення щодо окремих умов застосування положень Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» і Правил адвокатської етики: рішення РАУ № 103 від 23.04.2016 р. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2016-04-23-r-shennya-rau103_573594d583c9c.pdf
17. Зейкан Я. П. Адвокат: навички професії: практ. посіб. 2-ге вид., стер. К.: КНТ: Вид. Ліпкан О.С., 2011 р. URL: http://infolibrary.com/book/29_Advokat_navichki_profesii.html.
18. Фляжнікова Я.В. Правила адвокатської етики як ціннісний орієнтир студента-правника. Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні: Матер. III Міжнародної наукової конференції (м. Чернівці, 24-25 жовтня 2019 р.). Чернівці: Технодрук, 2019. С. 250-252
19. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>

20. Роз'яснення з питань застосування положень Правил адвокатської етики при використанні мережі Internet: Рішення від 22.09.2017 р. № 196. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2017-09-22-rshennya-rau-196_59d2297686313.pdf
21. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР) 1984 р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/80731-10/page>.
22. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>
23. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>
24. Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.1991 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text>
25. Остафійчук Л.А. Юридична відповідальність за неповагу до суду : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.10 / Остафійчук Людмила Аурелівна. - Одеса, 2015. 230 с.
26. Заборовський В. В., Манзюк В. В. Правова природа відповідальності адвоката за прояв неповаги до суду. Порівняльноаналітичне право. 2015. № 2. С. 294–297.
27. Процик А. Я. Суд не може і не повинен дозволяти учасникам процесу виявляти неповагу до нього. Закон і бізнес. 2011. №31. С. 1–12.
28. Старовойтова С. М. Адміністративна відповідальність за прояв неповаги до суду в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Суми, 2021. 200 с.
29. Вовнюк В. На грані фолу. Коли адвокат вправі залишити судове засідання без дозволу головуючого. Офіційний сайт Вищої кваліфікаційнодисциплінарної комісії адвокатури. <https://vkdka.org/na-grani-folu-koliadvokat-vpravi-zalishiti-sudove-zasidannya-bez-dozvolu-golovuyuchogo/>
30. Вільчик Т. Б. Дисциплінарна та цивільно-правова відповідальність адвокатів. Інформація і право. 2015. № 3. С. 115-122

31. Шлапко Т.В., Номировська Ю. В. Особливості дисциплінарної відповідальності адвоката. Вища юридична освіта: історичний досвід та перспективи розвитку: збірник тез учасників Регіонального круглого столу (м. Маріуполь, 22 лютого 2018 р.). Маріуполь: Донецький юридичний інститут ГУ НП в Донецькій області; Маріупольський центр первинної професійної підготовки «Академія поліції», 2018.
https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/68331/4/Shlapko_Nomyrovska.pdf; jsessionid= F0BB6632B 0D3AD0C44FC17F91A504716
32. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>
33. Вільчик Т. Б. Адвокатура як інститут реалізації права на правову допомогу: порівняльно-правовий аналіз законодавства країн Європейського Союзу та України: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.10; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2016. 490 с.
34. Матеріали практики КДКА Вінницької області. URL: <http://osav.vn.ua>
35. Положення про організацію та порядок проходження стажування для отримання особою свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю: рішення Ради адвокатів України від 01 червня 2018 року № 80. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pologennya/2020-11-17-polozhennya-121_5fc64e07e0a02.pdf
36. Кухнюк Д. В. Дисциплінарна відповідальність адвоката в Україні: проблеми правового регулювання. Цивілістична процесуальна думка. 2016. № 2. С. 75-79.
37. Платний вихід. Pravo Видавництво Юридична практика. URL: <https://pravo.ua/articles/platnij-vihid/>
38. Колеснік Т. В. Особливості притягнення до дисциплінарної відповідальності адвокатів. Право і суспільство. 2019. № 1. Ч. 2. С. 54-59.

39. Бірюкова А. М. Правовий статус адвоката і адвокатури: вітчизняна модель у контексті процесів глобалізації: дис... д-ра юрид. наук; 12.00.10. Київ, 2019.
40. Джабурія О. О. Організаційні форми адвокатської діяльності: дис. докт. філософ. 081 «Право». Одеса, 2020.
41. Бакаянова Н. М. Чесність та добропорядна репутація. Вісник Одеської адвокатури. Спеціальний випуск. Адвокатська етика. 2019.
42. Кісліцина І. О. До питання про конфіденційність листування адвоката з клієнтом на прикладі практики ЄСПЛ. Актуальні проблеми судового права: матеріали міжнар. конф. (м. Харків, 23 квіт. 2021 р.) / редкол.: Л. М. Москвич та ін. Харків: Право, 2021. С. 467–470.
43. Заборовський В.В. Дисциплінарний проступок як підстава дисциплінарної відповідальності адвоката. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». 2015. Вип. 31. Т. 3. С. 115–118.
44. Хижняк Є. Адвокатська етика як складова професійної підготовки адвокатів. Вісник Одеської адвокатури. Спеціальний випуск. Адвокатська етика. 2019. С. 51–52
45. Черноп'ятов С.В. Позитивна юридична відповідальність як методологічна та наукова категорія. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2013. № 1. С. 164–171.
46. Окрема думка Судді Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду Крата В. І. від 12.06.2018 р. у справі № 462/9002/14-ц. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/74963389>
47. Дисциплінарна відповідальність адвоката за дискредитацію процесу підвищення кваліфікації адвокатів в Україні. Сайт Вищої школи адвокатури України. 02.06.2022. URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/dystsyplinar-na-vidpovidalnist-advokata-za-dyskredytatsiyu-protsesu-pidvyshhennyakvalifikatsiyi-advokativ-v-ukrayini/>

48. Узагальнення практики кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури 2016-2020 років. 2020. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Vyscha_kvalifikatsiino-dystsyplinarna_komisii/Uzahalnennia_praktyku_KDKA_2016-2020_rokiv.pdf?PHPSESSID=nmjdob96ojvveeviuavgs6nmj3

49. Кухнюк Д. В. Дисциплінарна відповідальність адвоката в Україні: проблеми правового регулювання. Цивілістична процесуальна думка. 2016. № 2. С. 75-79.

50. Фляжнікова Я. В. Історіографія правового регулювання правил адвокатської етики новітнього часу. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Юриспруденція». 2018. № 36. С. 29–31.